

Göteborgs universitet
Handelshögskolan
Företagsekonomiska institutionen

YTTRANDE
2012-10-22

Bokföringsnämnden
Box 6751
113 85 STOCKHOLM

Remissvar avseende Bokföringsnämndens förslag till kapitel 11 och kapitel 12 om finansiella instrument (K3). Remiss 2012-09-13 Dnr 07-30.

Handelshögskolan vid Göteborgs universitet (Handelshögskolan) som beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade förslag vill härmed framföra följande.

Remissvaret är strukturerat på så sätt att först presenteras svar på de frågor som Bokföringsnämnden presenterat i remissen och sedan presenteras synpunkter på respektive kapitel.

Sammanfattningsvis anser Göteborgs universitet att

Området om finansiella instrument är komplicerat och i dag saknas normer i stor utsträckning. Handelshögskolan ställer sig därför positiva till att detta samlas i två kapitel i K3. Dock anser Handelshögskolan att det kräver ytterligare arbete och att kapitel 11 och 12 behöver arbetas om. Se kommentarer om detta nedan.

Svar på frågor från Bokföringsnämnden

Fråga 1 handlar om huruvida det ska vara möjligt att använda olika värderingsprinciper i juridisk person och i koncernredovisning. Handelshögskolan anser att det ska vara möjligt. ÅRL 7:12 anger att det ska finnas särskilda skäl vid användning av olika redovisningsprinciper i juridisk person och koncernredovisning. Sambandet mellan redovisning och beskattning anges i förarbeten till ÅRL som skäl för avvikelse vilket även kommit till uttryck genom andra rekommendationer i svensk redovisning (exempelvis i RR 6, RR 11 och RR 15). Handelshögskolan anser att om kapitel 11 används i juridisk person, och kapitel 12 i koncernredovisning är denna koppling ett särskilt skäl i enlighet med ÅRL 7:12. Det är mindre självklart att använda kapitel 12 i juridisk person och kapitel 11 i koncernredovisning, men då ska det redovisande företaget få bedöma om det finns något särskilt skäl för skillnaden.

Dessutom anger RFR 2 Redovisning i juridisk person helt, och i vissa situationer delvis, undantag från IAS 39 av just skatteskäl. Området är i många situationer oklart skattemässigt, särskilt när de finansiella instrumenten inte utgör lager. Handelshögskolan anser därför att olika principer ska få förekomma i koncernredovisningen respektive redovisning i juridisk person.

Fråga 2 handlar om huruvida kapitel 11 ger tillräcklig vägledning för redovisning av säkrade poster. Handelshögskolan anser att kapitel 11 är skrivet på ett onödigt krångligt sätt. Det ger i förslaget tillräcklig vägledning för redovisningen, särskilt för den som redan är insatt i IAS 39, men det skulle kunna förenklas. Säkringsredovisning handlar om att göra avsteg från normala värderingsprinciper i redovisningen. Vid tillämpning av anskaffningsvärdesbaserad redovisning är det framförallt i fyra situationer som ett sådant avsteg kan bli aktuellt:

- Nedskrivning av tillgångar
- Valutaomräkning av monetära tillgångar och skulder
- Valutaomräkning av investering i utlandsverksamhet
- Redovisning av avsättningar

Det skulle vara enklare att fokusera kapitlet på dessa situationer istället för att ha en IAS 39-inspererad genomgång som behandlar värderingsfrågor från ett betydligt mer generellt perspektiv.

Det skulle också göra det tydligt för tillämpare av K3 att säkringsredovisning endast är nödvändigt i ett begränsat antal fall.

Fråga 3 berör begreppet säkrad kurs, och huruvida det är tillräckligt väl definierat i punkt 11.54. Handelshögskolan anser att det kan anses tillräckligt väl definierat, särskilt som det endast kan bli aktuellt i ett begränsat antal situationer, jämför svaret till Fråga 2. Dock kan definitionen utvecklas med exempel för att lättare kunna förstås i tillämpliga situationer. Förklaring kan lämnas till vad säkrad kurs kan innebära vid säkring av olika risker.

Allmän kommentar: Det är genomgående svårt att förstå logiken avseende när termer skrivs i fet stil och inte. Är det första gången termen nämns eller skrivs den alltid i fet stil om den kommer att finnas i ordlistan? Detta måste vara konsekvent i hela K3-vägledningen.

Kommentarer kapitelvis

Kommentarerna nedan är kopplade till specifika punkter i förslaget. Om kommentaren istället avser en sida anges det.

Kapitel 11 Finansiella instrument värderade utifrån anskaffningsvärdet

11.2 Kommentar: I näst sista stycket sker en hänvisning till ÅRL 7:11. Denna hänvisning bör förtydligas med avseende på om det även i koncernredovisningen föreligger ett val mellan kapitel 11 och kapitel 12. I sista stycket anges att det alltid är

tillåtet att byta från kapitel 11 till kapitel 12. Varför återges inte möjligheten att byta från kapitel 12 till kapitel 11? Bättre att vara mer konsekvent i formuleringen genom att enbart hänvisa till 10.2 b eller återge möjligheten att byta åt båda håll.

11.3: I samband med att undantag görs från kapitlet sker hänvisningar till i vilka andra kapitel dessa områden behandlas. Denna hänvisning saknas dock avseende punkterna f), i) och j). Handelshögskolan anser att hänvisning skall ske till vilka kapitel som är aktuella för dessa delar. Hur ska dessa egentligen redovisas? Handelshögskolan kan inte finna någon vägledning för detta i andra kapitel i K3.

Handelshögskolan kan inte finna var principer för redovisning av finansiella garantiavtal anges i kapitel 11, det vill säga de som inte ställts ut till förmån för dotterföretag, intresseföretag eller gemensamt styrda företag. Bestämmelser finns dock i 12.23.

11.9: Definitionen är otydlig. Den tar sikte på *ett* eller *flera* finansiella instrument som innehas för riskspridning. Är det möjligt att ha *ett* instrument och samtidigt nå upp till kravet på riskspridning?

11.14 Kommentar: Anges att emissionsutgifter inte får redovisas som en förutbetalad kostnad. Vad tar emissionsutgifter sikte på? Är det alla kostnader som uppkommit i samband med upplåning? I sådana fall bör detta förtydligas alternativt definieras. Ingår t ex kostnader för att lösa ett lån och ta upp ett nytt lån. Det vill säga får kostnader för lösen av ett lån redovisas mot upptagande av nytt lån? Finns ingen definition på transaktionskostnader motsvarande den som finns i IAS 39 p 9.

11.16: Det anges att fordringar och skulder får eller ska redovisas till upplupet anskaffningsvärde vid det första redovisningstillfället. Vid den tidpunkten, när en post redovisas i balansräkningen, är det ingen skillnad mellan anskaffningsvärde och upplupet anskaffningsvärde, så distinktionen är överflödigt. Det är först vid värdering efter första redovisningstillfället som det finns en skillnad mellan de två värderingsprinciperna. Denna punkt hör inte hemma under rubriken "Värdering vid det första redovisningstillfället" utan under rubriken "Värdering efter det första redovisningstillfället"

Dessutom är skrivningen i 11.16 och tillhörande kommentar oklar eftersom det inte anges vad man ska göra istället om man inte väljer upplupet anskaffningsvärde på omsättningstillgångar respektive kortfristiga skulder.

11.21: Vad avses med detta stycke? Är det detsamma som att avsättning ska ske för förlustkontrakt i enlighet med bestämmelserna i kapitel 21?

11.25 Kommentar: Exemplet i sista stycket verkar vara slumpmässigt valt. Varför exemplifiera just detta, borde istället ange att det kan vara indikation på nedskrivningsbehov för icke noterade innehav. När det gäller noterade innehav bör man gå på börskursen snarare än att göra egna bedömningar där emittenten verkar. Lämpligt att även ha exempel om kundfordringar eftersom i princip alla företag har det och det kan vara svårt att i praktiken förstå att dessa nedskrivningsregler även tar sikte på kundfordringar.

11.33 Allmänt råd samt Kommentar: Det är inte självklart att skyldigheter som kvarstår ska redovisas som skulder, kanske är det en avsättning eller ansvarsförbindelse enligt kapitel 21. Exempelen bör förtydligas och kanske ha fler såsom factoring, etc, som är vanligt förekommande i praktiken. Här bör även en koppling göras till kapitel 21 om ansvarsförbindelser.

Sid 10 (17) Säkringsredovisning: Varför börjar avsnittet med en kommentar och inte allmänt råd? Handelshögskolan kan inte någonstans finna att det anges om säkringsredovisning måste tillämpas konsekvent på alla säkringsförhållanden eller om valet sker per säkringstransaktion.

11.38 – 11.62: Generell kommentar om avsnittet om säkringsredovisning. Detta avsnitt är svårsläst och svårt att förstå om man inte är insatt i motsvarande bestämmelser i IAS 39. Nuvarande skrivningar skiljer sig väsentligt från nuvarande praxis och Handelshögskolan ställer sig frågande till om det finns skäl för detta och vad de i sådana fall är. Dessutom håller reglerna i IAS 39 på att förändras och då även förenklas. Eftersom kapitel 11 i K3 avseende säkringsredovisning baseras på nuvarande bestämmelser i IAS 39 kommer det innebära att kraven för K3-företag är högre än för IFRS-företag. Handelshögskolan tycker inte det är lämpligt. Handelshögskolan föreslår därför enklare regler och med vägledning och exempel på vanligt förekommande transaktioner i icke-noterade företag. Till exempel kan utgångspunkten vara företagets riskhanteringsstrategier (ordvalet kanske bör vara något annat) istället för effektivitetsmätning, i linje med det som diskuteras vid utvecklande av IFRS 9.

11.39 – 11.49: Det är tveksamt om all information i dessa punkter behövs när det endast rör sig om några få slags säkringsförhållanden som de facto kan bli aktuella (jämför kommentar till Fråga 2 ovan).

11.45 – 11.46: Det måste vara menat att stå säkringsinstrumentets ”nominella värde” snarare än ”värde”? Denna förändring krävs för att säkringsredovisning ska vara meningsfull i de fall säkringsinstrumentet utgörs av ett derivatinstrument.

11.51: I denna punkt, och även vissa andra punkter anges ”mycket sannolika prognostiserade transaktioner...”. Det är oklart vad som avses eftersom termen ”mycket sannolika” inte definieras. Sannolika definieras som mer än 50 %, vad är då mycket sannolika?

11.53: Det är inte självklart att punkten är i överensstämmelse med ÅRL. ÅRL 3:9 anger att avsättningar ska redovisas om osäkra förpliktelser finns. ÅRL 4:5 anger att anläggningstillgångar ska skrivas ned, och ÅRL 4:9 att omsättningstillgångar ska skrivas ned, om vissa villkor är uppfyllda. Punkt 11.53 anger att så inte ska ske om ett säkringsförhållande föreligger. Det innebär att avvikelse ska göras från ÅRL baserat på att det finns en annan post som neutraliserar resultateffekten i den primära posten. Detta torde strida mot ÅRL 2:4.5 om separat värdering av olika poster. Möjligtvis kan ÅRL 2:4 sista stycket ge en öppning, men i så fall krävs betydligt mer omfattande och grundläggande upplysningar än de som för närvarande föreslås i kapitel 11.

Ordvalet ”balanseras” i kommentaren till 11.53 är olämplig, kan förväxlas med att något ska redovisas i balansräkningen, ”motsvaras av” kanske blir tydligare.

11.54 Kommentar: även här bör exemplen utvecklas för att kunna förstås. Exemplet tar sikte på om ”samma belopp” säkras. Det är lika vanligt förekommande att prognostiserade flöden säkras och då saknas exempel.

11.58: Punkten anger att säkringsinstrumentets resultateffekt ska påverka anskaffningsvärdet på en icke-finansiell tillgång eller skuld. Det innebär användning av så kallad ”basis adjustment”. Inom full IFRS finns även alternativet att matcha resultateffekten mot resultateffekten av den säkrade posten, utan att justera anskaffningsvärdet. Det kan finnas något skäl till att IFRS tillåter två metoder som har förbisetts, det vill säga det kan leda till oavsiktliga effekter i vissa fall. Kapitel 12 tillåter båda metoderna.

Dessutom finns inget undantag för juridisk person. Den skattemässiga synen är att denna del inte får påverka anskaffningsvärdet vilket innebär att vi kommer ha ett anskaffningsvärde i redovisningen och ett annat vid beskattningen vilket leder till att rätten till räknenskapsenlig avskrivning kan gå förlorad.

Upplösning om ställda säkerheter sid 17(17) Kommentar: Varför finns bara en kommentar och inget allmänt råd. Varför sker inte hänvisning till kapitel 21 om ansvarsförbindelser?

Kapitel 12 Finansiella instrument värderade enligt 4 kap. 14 a – e §§ årsredovisningslagen

Generella kommentarer: Handelshögskolan anser inte att hänvisning ska ske från kapitel 11 till kapitel 12. Bättre att dessa delar skrivs på båda ställen. Poängen med två kapitel var att man beroende på vald princip bara ska behöva läsa ett kapitel. Nu skapar det oklarheter vilka delar i kapitel 11 som är tillämpliga om man tillämpar kapitel 12 etcetera. I vissa fall skrivs texterna om i kapitel 12 och i vissa fall sker hänvisning till kapitel 11, vilket är olämpligt! Gäller till exempel definitioner, upplupet anskaffningsvärde och effektivräntemetoden. Det är dessutom svårt att förstå när i kapitel 12 man ska gå till kapitel 11. Finns i princip bara en generell hänvisning i kommentartexten till 12.2

I prop. 2002/03:121 sid 75 i författningskommentarerna till ÅRL 4:14d sista stycket anges situationer när fondens redovisade belopp inte får justeras. Handelshögskolan har svårt att i kapitel 12 utläsa var denna bestämmelse finns.

12.1: Andra stycket går inte att förstå, måste förtydligas. Låter som om ett företag valt att tillämpa alla IFRS, det vill säga hela IAS-förordningen. Det som ÅRL 4:14b tredje stycket syftar på är att om ett företag som ingår i en IFRS-koncern samt andra företag vars andelar eller skuldebrev är upptagna till handel på en reglerad marknad (ÅRL 3:4a) valt att värdera även undantagna finansiella instrument i ÅRL 4:14 b till verkligt värde får det bara ske i den utsträckning som IFRS antagen av EU tillåter det och då ska värdering och upplösning göras i enlighet med IFRS.

ÅRL 4:14 b sista stycket tar bara sikte på de instrumenten som räknas upp i ÅRL 4:14b första stycket och innebär inte någon hänvisning till att man ska följa hela IFRS-regelverket som EU antagit. Om ett företag valt att tillämpa ÅRL 4:14b sista stycket anges i 12.1 att kapitel 12 inte får tillämpas över huvud taget. Vad ska de då tillämpa på övriga finansiella instrument? ÅRL 4:14b sista stycket hänvisar för det första inte till hela IAS 39 utan bara vissa delar och även till andra standarder såsom IAS 28 etcetera.

Handelshögskolan anser att 4:14b sista stycket ska få tillämpas på det sätt som ÅRL anger och att för övriga finansiella instrument ska kapitel 12 i K3 tillämpas.

12.1: Tredje stycket. Skulle underlätta för läsaren att ange att kapitel 11 ska tillämpas i sådana fall.

12.1: Det skulle underlätta om ÅRL 4:14c läggs till så att man förstår att så kallade råvarukontrakt är undantagna om dessa kriterier är uppfyllda.

12.2 Kommentar: Se generell kommentar ovan om att det är lämpligt att upprepa definitioner i kapitel 12. Kapitel 12 baseras på IAS 39 men i kapitel 12, och även kapitel 11, saknas ett antal definitioner som finns i IAS 39 och som kan vara relevanta, till exempel definitionen av transaktionskostnader i IAS 39 p 9.

När hänvisning sker till IFRS räcker det att skriva ut IFRS, behöver inte skriva IAS/IFRS. Enligt IAS 1.7 omfattar IFRS: IFRS, IAS, IFRIC och SIC.

I näst sista stycket sker en hänvisning till ÅRL 7:11. Denna hänvisning bör förtydligas med avseende på om det även i koncernredovisningen föreligger ett val mellan kapitel 11 och kapitel 12.

I sista stycket (kommentar till 12.2) anges att det alltid är tillåtet att byta från kapitel 11 till kapitel 12. Varför återges inte möjligheten att byta från kapitel 12 till kapitel 11? Bättre att vara mer konsekvent i formuleringen genom att enbart hänvisa till 10.2 b eller återge möjligheten att byta åt båda håll.

12.3: I samband med att undantag görs från kapitlet sker hänvisningar till i vilka andra kapitel dessa områden behandlas. Denna hänvisning saknas dock avseende punkterna f), i) och j). Handelshögskolan anser att hänvisning skall ske till vilka kapitel som är aktuella för dessa delar. Hur ska dessa egentligen redovisas? Handelshögskolan kan inte finna någon vägledning för detta i andra kapitel i K3.

12:4: Här anges inget om "fair value option". Handelshögskolan anser att den version av IAS 39 som ÅRL baseras på möjliggör tillämpning av fair value option på tillgångar och att fair value option på skulder enbart är tillämpligt på de företag som nämns i ÅRL 4:14b sista stycket.

12.9 Kommentar: Skrivningen kan förtydligas. Förslag: Vid anskaffningstillfället utgörs verkligt värde normalt av anskaffningsvärdet. Även om kommentaren hör till rubriken "Värdering vid det första redovisningstillfället" är formuleringen "Verkligt värde är normalt detsamma som anskaffningsvärdet" riskabel. Kan läsas som att verkligt värde och anskaffningsvärde alltid är samma.

12.23: i andra stycket anges principer för redovisning av finansiella garantier. Handelshögskolan anser att det kan förtydligas att dessa bestämmelser inte gäller på finansiella garantiavtal som ställts ut till förmån för dotterföretag, intresseföretag eller gemensamt styrda företag, det vill säga det undantag som anges i 12.3.

I 12.23 anges att finansiella garantiavtal ska värderas till det högsta av a) och b). I b) förutsätts att premie erhållits men så är inte alltid fallet i praktiken. Ska man då utgå ifrån att det är noll eller ska värdet av utställandet av garantin värderas till verkligt värde, trots att vi inte fått betalt för det, och att vi därför alltid kommer ha ett värde att jämföra med?

12.33: Det allmänna rådet och kommentardelen är omöjlig att förstå utifrån nuvarande skrivning. Vad menas till exempel med att ”återföra” något från resultaträkningen, avses bara årets förändring eller någon ackumulerad effekt?

Det bakomliggande skälet till bestämmelserna i punkt 12.33 är att samtliga nedskrivningar ska avspeglas i resultaträkningen. Därför borde grunden för beräkning av skillnaden som ska överföras från fond för verkligt värde till resultatet vara nedskrivning (i enlighet med punkterna 12.36 – 12.38) snarare än verkligt värde. Verkligt värde kan sjunka under anskaffningsvärde utan att det finns något nedskrivningsbehov, exempelvis för fordringar med fast ränta om referensräntor stiger. Alternativt, har Bokföringsnämnden något annat skäl till den redovisningsprincip som föreslås i 12.33? Se även generell kommentar till kapitel 12 ovan genom hänvisning till prop. 2002:03:121.

12.42 allmänt råd samt kommentar: Det är inte självklart att skyldigheter som kvarstår ska redovisas som skulder, kanske är det en avsättning eller ansvarsförbindelse enligt kapitel 21. Exempelen i kommentarer bör förtydligas och kanske ha fler exempel såsom factoring, etc, som är vanligt förekommande i praktiken. Här bör även en koppling göras till kapitel 21 om ansvarsförbindelser.

12.48 – 12.49: Eftersom kapitel 12 i K3 avseende säkringsredovisning baseras på nuvarande bestämmelser i IAS 39 kommer det innebära att kraven för K3-företag, efter införande av IFRS 9, är högre än för IFRS-företag. Handelshögskolan tycker inte det är lämpligt. Handelshögskolan föreslår därför enklare regler och med vägledning och exempel på vanligt förekommande transaktioner i icke-noterade företag. Till exempel kan utgångspunkten vara företagets riskhanteringsstrategier (ordvalet kanske kan vara något annat) istället för effektivitetsmätning, i linje med det som diskuteras vid utvecklande av IFRS 9.

12.53 - 12.54: Det måste vara menat att stå säkringsinstrumentets ”nominella värde” snarare än ”värde”? Denna förändring krävs för att säkringsredovisning ska vara meningsfull i de fall säkringsinstrumentet utgörs av ett derivatinstrument.

12.63 - 12.64: I enlighet med dessa punkter får säkringsredovisning endast användas när den säkrade posten utgörs av ett finansiellt instrument. Denna begränsning finns inte i kapitel 11. Handelshögskolan ifrågasätter om det finns något skäl till denna skillnad i bestämmelser och yrkar på att de två kapitlen harmoniseras i detta avseende.

12.68: Anges att det som redovisats mot fond för verkligt värde *får* redovisas mot tillgångens anskaffningsvärde och att vald princip ska tillämpas konsekvent. Vad finns det för principer att välja mellan?

Dessutom finns inget undantag för juridisk person. Den skattemässiga synen är att denna del inte får påverka anskaffningsvärdet vilket innebär att vi kommer ha ett anskaffningsvärde i redovisningen och ett annat vid beskattningen vilket leder till att rätten till räknenskapsenlig avskrivning kan gå förlorad.

Uppllysning om ställda säkerheter sid 20 (20) Kommentar: Varför finns bara en kommentar och inget allmänt råd. Varför sker inte hänvisning till kapitel 21 om ansvarsförbindelser?

I tjänsten

Pernilla Lundqvist och Jan Marton

Sektionen för redovisning